

УКРАЇНСЬКА КОНКІСТА СТАРОЇ ЄВРОПИ

Ростислав КРАМАР

Українська трудова міграція у контексті змін сучасного світу: Збірник наукових статей за редакцією Ігоря Маркова. — Л., 2005. — 187 с.

Об'єднана Європа, налякана перспективою "розчинення" автохтонів у потоці мігрантів, гарячково шукає способи протиставити себе цьому не завжди контрольованому напливу охочих праці, житла, соціального захисту... Експерти зазначають, що однією з головних причин невдачі референдумів про Конституцію ЄС у Франції, Нідерландах було небажання громадян цих країн передати питання трудової міграції у відомство наднаціональних євросоюзних установ.

Та чи раціональним є принцип неосмисленого відгороджування колючим дротом від неЄС-них сусідів? Хто на цьому виграє, а хто втрачає? Відповідь не така вже й однозначна, як може здаватися з брюссельської перспективи.

Після кількох років розгубленого чиновницького "незауважування" сотень тисяч мігрантів з України, питання відтоку людських ресурсів з майже 50-мільйонної країни опиняється в центрі уваги як європейських, так і українських урядових і неурядових інституцій.

Прикладом нового підходу до проблеми є нещодавно виданий у Львові Інститутом народознавства НАН України збірник матеріалів "Українська трудова міграція у контексті змін сучасного світу", у якому досліджується феномен заробітчання. Хто він — український мігрант, що вирушає на чужину в пошуках кращої праці? Як зустрічають його у різних країнах? Що привносять у національну економіку, культуру ті, хто спробував заробітчанського хліба? Як тривалі розлуки впливають на сімейні стосунки, психіку залишених удома дітей? Що повинні зробити ЄС та Україна, аби мігрант не почувався зацькованою третьюрядною істотою й тим самим не вносив різкого дисонансу в усталений уклад того чи іншого суспільства?

Відповіді фахівців на ці та інші запитання цікаві нестандартністю висновків, ламають стереотипи, вкорінені стараннями бюрократії

та популістичними медіа, які запевняли, що переважно з України вирушають представники суспільного маргінесу, безробітні, поверхо-во трактували негативні аспекти трудової міграції.

Як твердять українські вчені (соціологи, політологи, економісти, психологи), соціальна, вікова палітра української міграції вельми різноманітна. Всупереч усталеним уявленням, мігрант з України тікає не від безробіття (здебільшого ці люди мають працю), а в пошуках кращих заробітків. Значна частина з них — кваліфіковані працівники. До прикладу, за наведеними Андрієм Стародубом даними, понад половина українців, які у 2000 році отримали дозволи на працю в Польщі, задекларували свою освіту як "вища за середню". Варта уваги думка А. Стародуба, що присутність робочої сили з України дедалі більше відчувається в легальній частині ринку праці, де українці зайняли свої "ніші" і навряд чи будуть витіснені з них іншими групами іноземців.

Віра Маєр з Чехії наголошує на великому значенні українського фактора в народному господарстві цієї країни. Та за її спостереженнями, ані чехи, ані самі українці не усвідомлюють значущості цього чинника. "Протягом останніх 5–7 років, — зауважує В. Маєр, — українські заробітчани становлять стабільну та невід'ємну складову частину чеського ринку праці. Не вдаючись до перебільшень, можна сказати, що українські робочі іммігранти своєю важкою та часом принизливою працею вагомо доклалися до відновлення чеської економіки".

Крізь призму національної безпеки України розглядає проблему трудової міграції політолог Андрій Кирчів. Проаналізувавши суспільно-економічні наслідки цього явища (депопуляція, соціальне сирітство, "відтік мізків" та ін.), категорично зазначає, що без запровадження державної міграційної політики, міграційні процеси залишатимуться "дамкловим мечем" над безпекою нації. Важко з цим не погодитися. Особливо в світлі прогнозів висловлених у збірнику. Дослідники однак стійкі в тому, що міграція в країни За-

хідної Європи посилюватиметься, передусім жіноча, у зв'язку з цим більших масштабів наберуть проблеми збереження сім'ї і виховання дітей.

Київський філософ Рустем Жангожа, підкреслюючи позитиви заробітчанства, вважає, що саме завдяки стихійній міграції ("українській Конкїсті європейського соціально-економічного простору"), Україна "de facto", ігноруючи політичну незграбність своєї влади, стала на шлях інтеграції в Європу. Окремо Р. Жангожа зупиняється на потенційних позитивах "української окупації" для країн ЄС: "Без "українського чинника" і врахову-

ючи негативне демографічне сальдо старої Європи, уже через одне покоління "мультиетнічні європейці" віддадуть перевагу мусульманським мечетям чи китайським пагодам перед християнськими церквами, а традиційні столові прибори замінять на не менш традиційні для вихідців із Південного Сходу палички".

Хочеться сподіватися, що в разі врахування старою Європою "українського чинника" у самій Україні борщ споживатимуть усе-таки ложками...

Варшава

НОВА ЗБІРКА УКРАЇНСЬКОГО ПІСЕННОГО ГУМОРУ

Олена ЧЕБАНЮК

Українські жартівливі пісні / Упорядкування, передмова, примітки М. Красикова. — Х., 2004.

Народна сміхова культура бере свої початки у давньому минулому людства, коли сміх, жарти, веселощі виконували апотропейну (захисну) та магично-заклинальну функцію, мали забезпечити фертильність усього живого, добробут у господарстві й родині. Життєдай-на сила гумору, психотерапевтичне значення сміху давно були помічені нашими предками.

Згадаймо, у грецькій міфології непристойною жартівливою пісенькою Ямба розсмішила богиню плодючості Деметру, що тужила за своєю дочкою Персефоною, і на землі від усмішки богині настала весна; Іван-дурник розважає царівну Несміяну — і від її сміху перестає плакати навколишня природа; на Бойківщині в "іграх при мерці" сміхом, жартами, розвагами намагалися захиститися від смерті, що впритул наблизилася до світу живих.

Веселий жарт, дотепний гумор, влучна сатира цінуються всіма народами як національне надбання. Впродовж віків в українській традиційній культурі сформувався потужний пласт різножанрових жартівливих пісень, у яких яскраво відбився національний характер, ментальність нашого народу. Укра-

їнські жартівливі пісні та приспівки користуються незмінною популярністю у людей різного віку, соціального статусу та освіти, але, на превеликий жаль, надто рідко привертають увагу вітчизняних дослідників фольклору та видавців. Тому дуже на часі, як на нашу думку, є збірка українських жартівливих пісень, що вийшла у харківському видавництві "Фоліо" в серії "Перлини української культури". Упорядкування, передмова та примітки до цього видання належать Михайлу Красикову — відомому фольклористу, невтомному збирачеві й популяризатору українського фольклору, вдумливому досліднику традиційної культури. Переважна більшість текстів у збірці була записана М. Красиковым під час експедицій до сіл Харківської області, подано зразки пісень із Сумщини, Луганщини, Дніпропетровщини, Полтавщини, а також Белгородщини, де проживає значна кількість українців. Це дає можливість скласти уявлення про репертуар жартівливих пісень, що активно побутують на сході України, та порівняти його із загальноукраїнським фондом.

Певним українським національним "брендом" є коломийки, веселі й дотепні. Уявити загальнонаціональний репертуар жартівливих пісень без карпатських коломийок — неможливо. У збірнику вміщено добірку коломийок,